

EPISTOLA CLXXIX¹.

Domino beatissimo ac merito venerabili fratri et coëpiscopo
JOANNI AUGUSTINUS in Domino salutem.

*Augustinus Joanni episcopo Jerosolymitano, retegens
Pelagii hæresim contentam in ejus libro, quem ipsi
transmittit una cum libro de Natura et Gratia a se
contra istum elaborato; petens vicissim ut mittat
Gesta ecclesiastica (Diospolitanae synodi) quibus Pe-
lagius purgatus esse perhibetur.*

I. Quod tuæ sanctitatis scripta non merui, nihil au-
deo succensere. Melius enim perlatores credo defuisse,
quam me suspicor a tua veneratione contemptum, do-
mine beatissime et merito venerabilis frater. Nunc vero
quoniam servum Dei Lucam, per quem ista direxi, cito
comperi esse rediturum, agam Domino, et tuæ benigni-
tati uberes gratias, si me litteris fueris visitare dignatus,
Pelagium vero fratrem nostrum filium tuum, quem audio
quod multum diligis, hanc illi suggero exhibeas dilectio-
nem ut homines qui eum noverunt et diligenter audie-
runt, non ab eo tuam sanctitatem existiment falli.

II. Nam quidam ex discipulis ejus adolescentes hones-
tissime nati, et institutis liberalibus eruditi, spem, quam
habebant in sæculo, ejus exhortatione dimiserunt, et se
ad Dei servitium contulerunt. In quibus tamen apparuis-
sent quædam sanæ doctrinæ adversantia, quæ Salvato-

¹ Alias cclii. quæ autem 179 erat, nunc 150. — Scripta circa idem
tempus.

ris Evangelio continetur, et apostolicis sermonibus decla-
ratur, id est, cum invenirentur contra Dei gratiam dis-
putare, propter quam Christiani sumus, et in qua spiritu
ex fide spem justitiæ expectamus, et admonitionibus nos-
tris inciperent emendari, dederunt mihi librum, quem
ejusdem Pelagii esse dixerunt, rogantes ut ei potius res-
ponderem: quod posteaquam vidi me facere debere, ut
eo modo error ipse nefarius de cordibus eorum perfectius
auferretur, legi atque respondi.

III. In hoc libro ille Dei gratiam non appellat nisi
naturam, qua libero arbitrio conditi sumus. Illam vero,
quam innumerabilibus testimoniis sancta Scriptura com-
mendat, ea nos justificari, hoc est justos fieri docens,
et in omni opere bono, sive agendo, sive perficiendo,
Dei misericordia juvari; quod etiam orationes sanctorum
apertissime ostendunt, quibus ea petuntur a Domino,
quæ præcipiuntur a Domino: hanc ergo gratiam non
solum tacet, sed ei contraria multa loquitur. Affirmat
enim, vehementerque contendit, per solum liberum ar-
bitrium sibi humanam sufficere posse naturam ad ope-
randam justitiam et omnia Dei mandata servanda. Unde
quis non videat, cum eundem librum legerit, quemad-
modum oppugnetur gratia Dei, de qua dicit Apostolus,
« Miser ego homo, quis me liberabit de corpore mortis
» hujus? Gratia Dei per Dominum nostrum Jesum Chris-
» tum¹: » et nullus locus divino adjutorio relinquatur,
propter quod orantes dicere debeamus, « Ne nos in-
» feras in tentationem²? » Sine causa etiam Dominus
apostolo Petro dixisse videatur, « Rogavi pro te ne de-
» ficiat fides tua³, » si hoc totum in nobis nullo auxilio
Dei, sed potestate voluntatis impletur.

IV. His itaque disputationibus perversis et impiis, non

¹ Rom. vii, 14. — ² Matth. vi, 13. — ³ Luc. xxi, 32.

solum contradicitur orationibus nostris, quibus a Domino petimus quidquid sanctos petiisse legimus et tenemus, verumetiam benedictionibus nostris resistitur, quando super populum dicimus, optantes eis et poscentes a Domino, ut eos abundare faciat in charitate invicem, et in omnes, et det eis secundum divitias gloriæ suæ virtute corroborari, per Spiritum ejus¹; et impleat eos omni gaudio, et pace in credendo, et abundant in spe, et potentia Spiritus sancti². Ut quid eis ista petimus, quæ populis a Domino petiisse Apostolum novimus; si jam natura nostra, creata cum libero arbitrio, omnia hæc sibi potest sua voluntate præstare? Ut quid etiam dicit idem ipse Apostolus, « Quotquot enim Spiritu Dei » aguntur, hi filii sunt Dei³; » si spiritu naturæ nostræ agimur, ut efficiamur filii Dei? ut quid dicit similiter, « Spiritus adjuvat infirmitatem nostram⁴; » si natura nostra sic creata est, ut Spiritu ad opera justitiæ non indigeat adjuvari? Ut quid scriptum est, « Fidelis autem » Deus, qui non permittet vos tentari super id quod potestis sustinere⁵; » si jam ita conditi sumus, ut viribus liberi arbitrii universas tentationes sustinendo superare possimus.

V. Quid pluribus agam apud sanctitatem vestram? quandoquidem me onerosum sentio; maxime quia per interpretem audis litteras meas. Si diligitis Pelagium; diligit vos etiam ipse, imo magis se ipsum; et non vos fallat. Cum enim auditis eum confiteri gratiam Dei et adjutorium Dei, putatis hoc eum dicere, quod et vos qui catholica regula sapitis, quoniam quid in libro suo scripserit ignoratis. Propter hoc, ipsum librum misi, et meum

¹ 1 Thess. III, 11, et Ephes. III, 16. — ² Rom. XV, 13. — ³ Id. VIII, 14. — ⁴ Ibid. 26. — ⁵ 1 Cor. XII, 13.

quo ei respondi, unde perspiciat venerabilitas vestra, quam gratiam vel adjutorium Dei dicat, quando illi obicitur quod gratiæ Dei et adjutorio contradicat. Proinde ostende illi docendo, et hortando, et pro ejus salute, quæ in Christo esse debet, orando, ut eam Dei gratiam confiteatur, quam probantur sancti Dei fuisse confessi, cum a Domino ea ipsi peterent, quæ illis jubebat ut facerent. Quoniam neque juberentur, nisi ut nostra voluntas ostenderetur; neque peterentur, nisi ut voluntatis infirmitas ab illo qui jusserat, juvaretur.

VI. Aperte interrogetur utrum ei placeat orandum esse a Domino ne peccemus. Quod si ei displicet, legatur in auribus ejus Apostolus dicens, « Oramus autem ad » Deum, ne quid faciatis mali¹. » Si autem placet, aperte prædicet gratiam, qua juvamus, ne ipse faciat multum mali. Hac enim gratia Dei per Jesum Christum Dominum nostrum omnes liberantur, quicumque liberantur: quoniam nemo, præter ipsam, quolibet alio modo liberari potest. Propter hoc scriptum est, « Sicut in Adam omnes moriuntur, sic et in Christo omnes vivificabuntur²: » non quia nemo damnabitur; sed quia nemo aliter liberabitur. Quia sicut nulli nisi per Adam filii hominis, ita nulli nisi per Christum filii Dei. Omnes itaque filii hominis non nisi per Adam, et omnes ex eis filii Dei non nisi per Christum fieri possunt. Aperte itaque etiam hinc exprimat quid sentiat, utrum placeat ei etiam parvulos, qui nondum justitiam possunt velle vel nolle, tamen propter unum hominem, per quem peccatum intravit in mundum, et per peccatum mors, et ita in omnes homines pertransiit, in quo omnes peccaverunt³, per Christi gratiam liberari. Utrum etiam pro ipsis fûsum credat sanguinem Christi propter originale

¹ 2 Cor. XIII, 7. — ² Id. XV, 22. — ³ Rom. V, 12.

peccatum, qui utique in remissionem fusus est peccatorum. De his maxime ab illo volumus nosse quid credat, quid teneat, quid certe confiteatur et prædicet. In aliis autem, quæ illi objiciuntur, etiamsi errare convincitur, tamen donec corrigatur, tolerabilius sustinetur.

VII. Peto etiam nobis transmittere, quibus perhibetur esse purgatus, ecclesiastica Gesta¹ digneris. Quod ex multorum episcoporum desiderio peto, quos mecum de hac re fama incerta perturbat. Sed ideo solus hoc scripsi, quia occasionem perlatoris festinantis a nobis, quem cito ad nos audiri posse remeare, prætermittere nolui. Pro quibus Gestis jam nobis misit non quidem ullam partem Gestorum, sed quamdam a se conscriptam velut defensionem suam, qua se dixit objectis respondisse Gallorum². In qua ut alia omittam, cum ad illud responderet, quod ei objectum est, eum dixisse « Posse hominem esse sine peccato, et mandata Dei custodire si velit. Diximus, inquit; hanc enim illi Deus possibilitatem dedit. Non diximus, quoniam inveniatur quis ab infantia usque ad senectam, qui nunquam peccaverit, sed quoniam a peccatis conversus labore proprio, et gratia Dei adjutus potest absque peccato esse, nec propter hoc in posterum erit inconvertibilis. »

VIII. In hac Pelagii responsione cernit reverentia tua, hoc eum fuisse confessum, priorem hominis vitam, quæ est ab infantia, sine peccato non esse, sed eum ad vitam, quæ sine peccato sit, labore proprio et adjuto per gratiam Dei posse converti. Cur ergo in hoc libro, cui respondi, vel ita hic vixisse dicit, ut nihil omnino peccaverit. Nam ejus de hac re ista sunt verba. « Hoc, inquit, recte dici potest de his, quorum neque bonorum, neque malorum Scriptura sit memor. De illis vero quorum jus-

¹ Dispolitanae Synodi. — ² Herotis et Lazari.

titia meminit, et peccatorum sine dubio meminisset, si qua eos peccasse sensisset. Sed esto, inquit, aliis temporibus turbæ numerositate omnium dissimulaverit peccata contexere; in ipso statim mundi primordio, ubi nonnisi quatuor homines erant, quid, inquit, dicimus, cur non omnium voluerit dicta memorare? Utrum-ne ingentis multitudinis causa, quæ nondum erat; an quia illorum tantum, qui commiserant, meminit, illius vero qui nulla commiserat, meminisse non potuit? Certe, inquit, primo in tempore Adam et Eva¹, ex quibus Caïn et Abel nati sunt, quatuor homines tantum fuisse referuntur. Peccavit Eva; Scriptura hoc prodidit. Adam quoque deliquit; eadem Scriptura non tacuit. Sed et Caïn peccasse ipsa quoque Scriptura testata est. Quorum non modo peccata, verumetiam peccatorum indicat qualitatem, quod si et Abel peccasset, inquit, et hoc sine dubio Scriptura dixisset: si non dixit, ergo nec ille peccavit. »

IX. Hæc verba de libro ejus decerpsi, quæ in ipso quoque volumine tua sanctitas poterit invenire; ut intelligatis quemadmodum et cætera neganti credere debeatis. Nisi forte dicat ipsum Abel nihil peccasse: sed ideo non fuisse sine peccato, et ideo non posse Domino comparari, qui in carne mortali solus sine peccato fuit, quia erat in Abel originale peccatum, quod de Adam traxerat, non in se ipso ipse commiserat. Utinam saltem hoc dicat, ut interim ejus de baptismo parvulorum certam sententiam tenere possimus. Aut si forte, quoniam dixit ab infantia usque ad senectutem, ideo dicat Abel non peccasse, quia nec senuisse monstratur. Non hoc indicant verba ejus: ab initio priorem vitam dixit peccatricem, posteriorem vero posse esse sine peccato. Ait enim

¹ Gen. iii, 6, etc.

non se dixisse, « Quoniam inveniatur quis ab infantia usque ad senectutem, qui non peccaverit; sed quoniam a peccatis conversus labore proprio, et gratia Dei adjutus potest absque peccato esse. » Cum enim dicit, « A peccatis conversus, » ostendit priorem vitam in peccatis agi. Fateatur ergo quod peccaverit Abel, cujus prima vita fuit in sæculo, quam fatetur non carere peccatis, et respiciat librum suum, ubi eum dixisse constat, quod ait in hac defensione, « Non diximus. »

X. Si autem et hunc librum, vel hunc in eo libro locum esse negaverit suum; ego quidem idoneos testes habeo honestos et fideles viros et ejus sine dubio dilectores, quibus attestantibus purgare me possum, quod eundem librum ipsi mihi dederint, et tibi hoc legatur, eumque Pelagii esse dixerint, ut saltem hoc mihi sufficiat, ne dicat a me fuisse sive conscriptum, sive falsatum. Jam inter illos eligat quisque, cui credat; meum non est de hac re diutius disputare. Rogamus ut certe transmittas ipsi, si negaverit se ista sentire, quæ illi objiciuntur inimica gratiæ Christi. Tam quippe operta est ejus defensio, ut si vestram sanctam prudentiam, qui ejus alia scripta non nostis, nulla verborum ambiguitate fefellerit, magno gaudio gratulabimur, non multum curantes, utrum illa perversa et impia nunquam senserit, an se ab eis aliquando correxerit.

EPISTOLA CLXXX¹.

Domino merito charissimo, et in Christi membris honorando fratri OCEANO, AUGUSTINUS salutem.

Augustinus Oceano rescribens paucis de animæ origine et de officioso mendacio, petensque ut mittat Hieronymi librum de Resurrectione carnis.

I. DEAS accepi simul Epistolas dilectionis tuæ, quarum in una facis tertiæ mentionem, et eam te prius misisse commemoras, quam accepisse non recolo; imo bene mihi recolere videor, quod non acceperim. De iis tamen quas accepi, ago uberes gratias benignitati erga nos tuæ. Quibus ut non continuo responderem, in alia atque alia diversarum occupationum tempestate direptus sum. Unde nunc stillam vacantis temporis nactus, respondere aliquid malui, quam ad tuam sincerissimam charitatem diuturnum habere silentium, et fieri taciturnitate, quam loquacitate importunior.

II. De origine animarum quid sanctus Hieronymus sentiat, jam sciebam, et hæc ipsa quæ ex libro ejus in Epistola tua posuisti verba jam legeram. Verum non hoc quæstionem molestam facit, quod movet quosdam, quomodo Deus adulterinis etiam conceptibus juste animas largiatur; cum bene viventibus, et ad Deum fide ac pietate conversis, ne propria quidem, quanto minus parentum; possint obesse peccata. Sed merito quæritur,

¹ Alias cclx. quæ autem 180 erat, nunc 228. — Scripta circa finem an. 416.

si verum est novas ex nihilo animas singulas singulis nascentibus fieri, quomodo tam innumerabiles animæ parvulorum, quas Deo certum est ante rationales annos, antequam quidquam justum injustumve sapere vel capere possint, sine baptismo de corporibus exituras, juste in damnationem dentur, ab illo utique apud quem non est iniquitas¹. Non opus est de hac re plura dicere, cum scias quid velim, vel potius quid nolim dicere; satis existimo sapienti esse quod dixi. Verumtamen si aliquid hinc, quod ista quæstio solvi queat, vel legisti, vel ex ore ejus audisti, vel tibi ipsi Dominus cogitanti donavit ut noveris, impartire obsecro mihi ut gratias uberiores agam.

III. Illud vero de officioso utilique mendacio, quod exemplo Domini de die et hora hujus sæculi finiendi nec filium scire dicentis, putasti esse solvendum; conatu quidem ingenii tui, cum legerem, delectabar, sed nullo modo mihi videtur tropicam locutionem recte dici posse mendacium. Non enim mendacium est, cum diem lætum dicimus, quod lætos faciat; aut tristem lupinum, quod gustantis vultum amaro sapore contristet; sicut Deum scire, cum cognoscentem hominem facit; hoc enim dictum ad Abraham ipse commemorasti. Nequaquam sunt ista mendacia; quod ipse facillime advertis. Proinde beatus Hilarius², cum obscuram quæstionem obscuro hoc genere tropicæ locutionis aperuit, ut intelligeremus in eo se nimirum dixisse nescientem, in quo alios facit occultando nescientes, non excusavit mendacium, sed mendacium non esse monstravit: non solum in his usitationibus³ tropis, verum in illa etiam, quæ appellatur metaphora, quæ loquendi consuetudine omnibus nota est. Nam gemmare vites, fluctuare segetes, florere juvenes, contendet quispiam esse mendacium,

¹ Rom. ix, 14. — ² In lib. 9. de Trinitate. — ³ Forte inusitationibus.

quod in his rebus nec undas; nec lapides, nec herbas, nec arbores videt, ubi proprie ista verba dicuntur.

IV. Porro autem pro tuo ingenio atque eruditione facillime perspicis, quantum ab his differat quod ait Apostolus, « Cum viderem quia non recte ingrediuntur ad » veritatem Evangelii, dixi Petro coram omnibus, Si » tu, cum sis Judæus, gentiliter et non judaice vivis, » quemadmodum gentes cogis judaizare⁴? Nulla est hic tropica obscuritas, verba sunt propria apertæ locutionis. Hoc profecto Doctor gentium, his quos parturiebat donec Christus formaretur in eis², et quibus sub divina attestazione prædixerat, « Quæ autem scribo vobis, ecce » coram Deo, quia non mentior³, » aut verum dixit, aut falsum; si falsum, quod absit, quæ sequantur advertis, et ambo ista exhorrescas admonet veritatis indicium, et in apostolo Petro mirabilis humilitatis exemplum.

V. Sed qui hinc diutius? cum de hac quæstione inter nos, ego et prædictus venerabilis frater Hieronymussatis litteris egerimus; et in hoc opere recentissimo⁴, quod sub nomine Critobuli adversus Pelagium modo edidit, eamdem de ista re gesta dictisque apostolicis sententiam tenuit, quam beatissimi Cypriani⁵ etiam nos secuti sumus. Illud potius de origine animarum, non propter partus adulterinos, sed propter innocentium, quod absit, damnationem, quod, opinor, non stulte quæritur, si quid a tali ac tanto didicisti viro, quod recte responderi ambigentibus possit, quæso nobiscum communicare non abnuas. Ita quippe mihi in epistolis tuis eruditus et suavis apparuisti, ut operæ pretium sit tecum litteris colloqui. Nescio sane quem librum ejusdem hominis Dei, quem presbyter Orosius attulit, tuæque dilectioni des-

¹ Galat. ii, 14. — ² Id. iv, 19. — ³ Id. i, 20. — ⁴ Lib. i. adversus Pelag. — ⁵ Epist. 71 ad Quintum.

cribendum dedit, ubi de resurrectione carnis præclare disputasse laudatur, jam nobis peto non differas mittere. Ideo quippe non eum cito poposcimus, quia et describendum et emendandum utique cogitavimus; cui utrique operi largissimum jam putamus tempus indultum. Memor nostri Deo vivas.

EPISTOLA CLXXXI.¹

INNOCENTIUS AURELIO, NUMIDIO, RUSTICIANO, FIDENTIANO, EVAGRIO, ANTONIO, PALATINO, ADEODATO, VINCENTIO, PUBLIANO, THEASIO, TUTO, PANNONIO, VICTORI, RESTITUTO, alteri RESTITUTO, RUSTICO, FORTUNATIANO, AMPELIO, AMBIVIO, FELICI, DONATIANO, ADEODATO, OCTAVIO, SEROTINO, MAJORINO, POSTHUMIANO, CRISPULO, VICTORI, alteri VICTORI, LEUCIO, MARIANO, FRUCTUOSO, FAUSTINIANO, QUODVULDEO, CANDORIO, MAXIMO, MEGASIO, RUSTICO, RUFINIANO, PROCULO, SEVERO, THOMÆ, JANUARIO, OCTAVIANO, PRÆTEXTATO, SIXTO, QUODVULDEO, PENTHADIO, QUODVULDEO, CYPRIANO, SERVILIO, PELAGIANO, MARCELLO, VENANTIO, DIDYMO, SATURNINO, BIZACENO, GERMANO, GERMANIANO, INVENTIO, MAJORINO, INVENTIO, CANDIDO, CYPRIANO, ROMANIANO, ÆMILIANO, AFRICANO, MARCELLINO, et cæteris, qui in Carthaginensi Concilio affuerunt dilectissimis fratribus in Domino salutem.

Innocentius Carthaginensis concilii Patribus, confirmans ipsorum doctrinam ac sententiam adversus Pelagianos.

I. « In requirendo de his rebus, quas omni cum sollicitudine decet a sacerdotibus, maximeque a vero justo-

¹ Alias xci, quæ autem 181 erat, Italice inscripta, continetur in epistola 147. ad Paulinam. — Scripta ineunte an. 417.

que et catholico tractari concilio, antiquæ traditionis exempla servantes, et ecclesiasticæ memores disciplinæ, nostræ religionis vigorem non minus nunc in consulendo, quam antea cum pronuntiaretis, vera ratione firmastis, qui ad nostrum referendum approbastis esse iudicium, scientes quid apostolicæ Sedi, cum omnes hoc loco positi ipsum sequi desideremus Apostolum, debeat, a quo ipse episcopatus et tota auctoritas nominis hujus emersit. Quem sequentes, tam mala damnare novimus quam probare laudanda. Vel id vero quod patrum instituta sacerdotali custodientes officio non censetis esse calcanda, quod illi non humana, sed divina decrevere sententia, ut quidquid quamvis in disjunctis remotisque provinciis ageretur, non prius ducerent finiendum, nisi ad hujus Sedis notitiam perveniret: ut tota hujus auctoritate justa quæ fuerit pronuntiatio firmaretur, indeque sumerent cæteræ ecclesiæ (velut de natali suo fonte aquæ cunctæ procederent, et per diversas totius mundi regiones puri latices capitis incorrupti manerant,) quid præciperent, quos abluerent, quos velut cæno inmundabili sordidatos mundis digna corporibus unda vitaret. »

II. « Gratulor igitur, fratres charissimi, quod per fratrem et coëpiscopum nostrum Julium litteras ad nos destinastis, et cum illis curam geritis, quibus præsidetis ecclesiis, sollicitudinem vestram pro omnium utilitate monstratis, et per cunctas totius orbis ecclesias omnibus una quod prosit decernendum esse deposcitis: ut suis constabilita regulis Ecclesia, et hoc, quo illos caveat, pronuntiationis justæ firmata decreto talibus parere non possit; qui perversis instructi, imo destructi verborum argutiis, sub imagine catholicæ fidei disputantes, velut pestiferum exhalantes virus, ut hominum recte sentien-

tium in deteriorem partem corda corrumpant, totam veri dogmatis quærent evertere disciplinam. »

III. Sanandum ergo celerius, ne longius execrandus animis morbus inrepat: sicut medicus cum viderit hujus terreni corporis aliquem esse languorem, magnum suæ artis æstimat documentum, si cito quis illius interventu desperatus evadat; vel cum putre vulnus aspexerit, adhibet fomenta vel cætera, quibus illud possit, quod natum fuerat, vulnus obduci; ac si in manens sanari non poterit, ne corpus reliquum sua tabe corrumpat, ferro amputat quod nocebat, quo reliquum integrum servet et intactum. Præcidendum id ergo est, quod velut puro sanoque nimium corpori vulnus obrepit, ne cum tardius abstergitur, in ipsis pene visceribus hujus mali non exhaurienda post sentina considat. »

IV. Nam quid nos de his posthac rectum mentibus existimemus, qui sibi se putant debere quod boni sunt, nec illum considerant, cujus quotidie gratiam consequuntur? Sed jam isti, qui tales sunt, nullam Dei gratiam consequuntur, qui sine illo tantum se assequi posse confidunt, quantum vix illi, qui ab illo postulant, accipere promerentur. Quid enim tam iniquum potest esse, tam barbarum, tam totius religionis ignarum, tam Christianis mentibus inimicum, quam huic te negare debere quidquid in quotidiana gratia consequeris, cui te ipse confiteris debere quod natus es? Ergo eris tibi in providendo præstantior quam potest in te esse, qui te ut esses effecit? Et cum te putes ei debere quod vivis, quomodo te non putas illi debere quod quotidianam ejus consequendo gratiam taliter vivis? Et qui nos adjutorio negas indigere divino, quasi ex nostra in totum possibilitate perfectos, quomodo non adjutorium ejus

in nos, cum tales a nobis etiam esse possumus provocamus? »

V. « Qui enim adjutorium Dei negat, vellem interrogare quid dicat, nos non mereri, an illum hoc non posse præstare? An nihil esse propter quod unusquisque hoc debeat postulare? Posse hoc Deum, opera ipsa testantur; et adjutorio quotidiano nos egere negare non possumus. Hoc enim seu bene vivimus provocamus, ut melius sanctiusque vivamus; seu prave sentientes a bonis avertimur, ut ad rectam redeamus viam, ejus auxilio plus egemus. Nam quid tam mortiferum, tam præceps videatur ad casum, tam expositum ad omnia pericula, si hoc solum nobis putantes posse sufficere, quod liberum arbitrium cum nasceremur accepimus, ultra jam a Domino nihil quæramus, id est, auctoris nostri obliti, ejus potentiam, ut nos ostendamus liberos, abjuremus, quasi jam amplius quod possit dare non habeat, qui te in tuo ortu liberum fecit? nescientes quod nisi magnis precibus in nos Dei gratia implorata descendat, nequaquam terrenæ labis et mundani corporis vincere conemur errores, cum pares nos ad resistendum non liberum arbitrium, sed Dei solum facere possit auxilium. »

VI. « Nam si ille clamat adjutorio sibi opus esse divino, qui digne hoc non quæreret, si cui liberum arbitrium plus prodesset; quippe cum vir beatus et jam electus a Domino nihil egeret: tamen ita Deum deprecatur postulans, « Adjutor meus esto: ne derelinquas me, neque despicias » me Deus salutaris meus¹. » Nos nobis liberum arbitrium, ille sibi Deum postulat adjutorem. Quod nati sumus posse sufficere nos dicimus, ille Deum ne derelinquatur exorat? Non, rogo, manifeste discimus, quid oremus, cum ille tantopere beatus, ut supra diximus vir ne dis-

¹ Psal. xxvi, 9.